

Oppdatert per 31. desember 2011

Innhold

1	Innledning og formål med dokumentet	2
1.1	Formål.....	2
1.2	Kapitaldekningsregler – Basel II	2
2	Konsolidering	2
2.1	Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv	2
2.2	Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene	2
2.3	Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper.....	3
3	Ansvarlig kapital og kapitalkrav – pilar 1	3
3.1	Ansvarlig kapital	3
3.2	Kapitalkrav	4
4	Kredittrisiko og motpartsrisiko	4
4.1	Definisjon av mislighold og verdifall	4
4.2	Metode for beregning av nedskrivninger	5
4.3	Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder	6
4.4	Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid	6
4.5	Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier	7
4.6	Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier	7
4.7	Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål	8
4.8	Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav ..	8
4.9	Motpartsrisiko knyttet til derivater	8
5	Egenkapitalposisjoner	9
6	Renterisiko	9
7	Styring og kontroll av risiko.....	10
7.1	Formål og prinsipper for ICAAP	10
7.2	Styring og kontroll av enkeltrisikoer	11
7.2.1	Kredittrisiko	12
7.2.2	Markedsrisiko	12
7.2.3	Operasjonell risiko	13
7.2.4	Konsentrasjonsrisiko	13
7.2.5	Eiendomspriserisiko	13
7.2.6	Likviditetsrisiko	14
7.2.7	Forretningsrisiko	14
7.2.8	Omdømmerisiko.....	15
7.2.9	Strategisk risiko.....	15
7.3	Bankens godtgjørelsesordning	15

1 Innledning og formål med dokumentet

1.1 Formål

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3).

Det legges opp til å utarbeide et tilsvarende dokument hvert år i tilknytning til årsrapporten. Vesentlige endringer som gjør at innholdet i dokumentet avviker betydelig fra faktiske forhold vil kunne medføre hyppigere oppdatering av informasjonen.

Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2011 med mindre annet fremgår.

Berg Sparebank benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

1.2 Kapitaldekningsregler – Basel II

Berg Sparebank har fra 1.1.2008 tatt i bruk kapitaldekningsregelverket som bygger på Basel II direktivet fra EU.

Regelverket er basert på 3 pilarer:

- PILAR 1 – beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital
- PILAR 2 – beregning av samlet kapitalbehov (ICAAP)
- PILAR 3 – supplering og offentliggjøring av informasjon vedrørende bankens kapitaldekning – (dette dokumentet)

Det vises til annen litteratur for en nærmere beskrivelse av kapitaldekningsreglene.

2 Konsolidering

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv

Berg Sparebank har ett heleid datterselskap – Storgaten 10 AS. Selskapet hadde i 2011 et overskudd på NOK 553.000 etter skatt. Berg Sparebank Eiendomsformidling AS, som Berg Sparebank har 80 % eierandel i, hadde et overskudd etter skatt på NOK 1.622.000.

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretningskontor	Type virksomhet
Berg Sparebank Eiendomsformidling AS	600	600.000	80 %	80 %	Halden	Eiendomsformidling
Storgaten 10 AS	1.000	100.000	100 %	100 %	Halden	Eiendomsforvaltning

2.2 Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene

Det er benyttet samme prinsipp ved regnskapsmessig og kapitaldekningsmessig konsolidering.

2.3 Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper

Det er ingen overføring av kapital mellom selskaper i konsern uten etter styrebehandling i morselskap.

For øvrig reguleres adgangen til overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom selskapene i konsernet av den til enhver tid gjeldende lovgivning for bransjen.

3 Ansvarlig kapital og kapitalkrav – pilar 1

Kapitaldekningsreglene har krav om minimum 8 % kapitaldekning. Kapitalkravet skal dekke 3 risikoområder – Kredittrisiko, Markedsrisiko og Operasjonell risiko. Avhengig av bankens størrelse og kompleksitet gir reglene mulighet for at det kan benyttes ulike beregningsmåter for de tre risikoområdene.

Berg Sparebank benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Det innebærer at det brukes standardiserte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. Bankens har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko under pilar 1.

For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år.

3.1 Ansvarlig kapital

Berg Sparebanks ansvarlige kapital er i sin helhet kjernekapital. Den består av sparebankens fond, et gavefond samt en evigvarende fondsobligasjon pålydende NOK 30 mill. Fondsobligasjonen har mulighet for call etter 10 år (2014). Rentebetingelse er NIBOR3M + 1,80 % -poeng, med step-up på marginen med 1,0 % -poeng til NIBOR3M + 2,80 % -poeng.

Spesifikasjon av ansvarlig kapital (tall i tusen NOK)

	Morbank	Konsern
Kjernekapital:		
Sparebankens fond	221.145	221.145
Gavefond	2.050	2.050
Fondsobligasjoner	30.000	30.000
Fradrag i kjernekapital:		
Overfinansiering av pensjonsforpliktelser	-1.698	-1.698
Utsatt skattefordel	-	-62
Sum kjernekapital	251.497	251.435
Fradrag i tilleggskapital:		
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-29.503	-29.503
Sum fradrag	-29.503	-29.503
Netto ansvarlig kapital	221.994	221.932
Kjernekapitaldekning	18,86 %	18,78 %

3.2 Kapitalkrav

Tabellen nedenfor viser kapitalkrav for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet kapitalkrav.

Minimumskrav til ansvarlig kapital (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Morbank	Konsern
Stater og sentralbanker	-	-
Lokale og regionale myndigheter	-	-
Offentlig eide foretak	-	-
Multilaterale utviklingsbanker	-	-
Internasjonale organisasjoner	-	-
Institusjoner	2.300	2.300
Foretak	14.014	13.134
Massemarkedsengasjementer	83	83
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	54.000	54.000
Forfalte engasjementer	2.316	2.316
Høyrisiko-engasjementer	-	-
Obligasjoner med fortrinnsrett	543	543
Andeler i verdipapirfond	4.205	4.205
Øvrige engasjementer	11.743	13.028
Sum kapitalkrav for kredittrisiko	89.204	89.609
Kapitalkrav for motpartsrisiko	-	-
Kapitalkrav for operasjonell risiko	8.519	8.519
- Fradrag standardmetoden	-3.561	-3.561
Sum	94.162	94.567

4 Kredittrisiko og motpartsrisiko

Med kredittrisiko mener vi risikoen for at en kredittinstitusjon ikke får tilbakebetalt det den har krav på i form av renter og avdrag fordi låntaker ikke har vilje og/eller evne til å betale.

Bankens forretningsmessige formål er først og fremst å ta i mot innskudd og å låne ut penger til publikum og næringsvirksomhet med tilstrekkelig sikkerhet. Kredittrisiko er derfor en inntektskilde og en strategisk risiko for banken. Kredittrisiko vil utgjøre hovedbestanden av bankens totale risiko.

4.1 Definisjon av mislighold og verdifall

Definisjon misligholdte engasjement:

Et engasjement anses for å være misligholdt når kunden ikke har betalt forfalte terminer på utlån innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt ikke er inndekket som avtalt innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

Definisjon øvrige tapsutsatte engasjement:

Et engasjement som ikke er misligholdt etter reglene overfor kan bli definert som tapsutsatt når det må påregnes at debitor ikke vil være i stand til å innfri sine forpliktelser og det heller ikke kan forventes at sikkerhet vil dekke lånet ved en eventuell realisasjon.

Definisjon verdifall:

Utlån og garantier vurderes etter "Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004". Utlån måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi (lånebeløpet som er overført kunden). Ved senere måling vurderes utlån til restverdi med fradrag for antatt verdi av pant.

Dersom det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall, foretas nedskrivning for verdifallet.

Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån og garantier. Retningslinjene omhandler hovedsakelig følgende dimensjoner:

- Personmarked/bedriftsmarked
- Vesentlige/uvesentlige engasjement
- Misligholdte/ikke misligholdte engasjement
- Risikoklasser

Kriterier for beregninger av nedskrivninger på individuelle utlån er at det foreligger objektive bevis for verdifall. Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer, ifølge utlånsforskriften, observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktbrudd
- Økning av underdekning i sikkerheter
- Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debitors bo blir tatt under konkursbehandling

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Banken foretar kvartalsvise vurderinger av vesentlige engasjement med tanke på individuelle og gruppevise nedskrivninger.

Individuelle nedskrivninger på utlån.

Dette er avsetninger til dekning av påregnelige tap på engasjement som er identifisert på tapsutsatte på balansedagen. Nedskrivninger skal foretas ut i fra objektive bevis, jfr. forrige avsnitt.

Nedskrivninger på grupper av utlån.

Nedskrivning på grupper av utlån beregnes med utgangspunkt i bankens risikoklassifiseringssystem. Banken har ikke identifisert grunnlag for nedskrivninger i spesielle grupper, men vurderer endringer i gruppenedskrivninger på bakgrunn av endring i forholdet mellom risikoklassene. Prosentsatsene som benyttes er basert på en analyse av risiko og historiske tapstall. Til fradrag kommer engasjement som vurderes individuelt.

4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder.

Engasjement¹ fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Personkunder	1.449.720	32.389	3.703	1.485.812
Primærnæring	110.031	18.460	2.084	130.575
Transport	17.977	986	1.185	20.148
Handel	23.663	8.466	8.386	40.515
Eiendomsdrift	70.169	841	1.432	72.442
Industri	16.544	32.063	1.194	49.801
Bygg og anlegg	79.899	5.310	5.441	90.650
Tjenesteytende næringer	31.160	3.214	365	34.739
Øvrige næringer	16.705	225	619	17.549
Terra BoligKreditt	-	35.200	90.104	125.304
Pengemarkedsfond	57.793	-	-	57.793
Øvrige finansinstitusjoner (inkl. Norges Bank)	239.634	-	-	239.634
Sum	2.113.295	137.154	114.513	2.364.962
Halden	1.337.025	88.297	14.413	1.439.735
Fredrikstad	182.117	5.122	4.053	191.292
Øvrige deler av Norge	578.972	43.735	93.417	716.124
Utland	15.181	-	2.630	17.811
Sum geografisk fordeling	2.113.295	137.154	114.513	2.364.962
Gjennomsnitt ²	2.049.199	137.656	80.439	2.216.516

¹ Etter individuelle nedskrivninger

² Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjement¹ fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (beløp i tusen kroner)

Engasjementstyper	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	457.913	36.950	111.137	396.673	1.135.168	-24.546	2.113.295
Ubenyttede rammer	-	-	69.565	-	67.589	-	137.154
Garantier	-	-	-	114.513	-	-	114.513
Sum	457.913	36.950	180.702	511.186	1.202.757	-24.546	2.364.962

¹ Etter individuelle nedskrivninger

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier

Matrisen viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter og geografiske områder.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Tapsutsatte engasjement	Samlede nedskrivninger ¹	Resultatførte nedskrivning er ¹ siste år	Garantier med avsetning ²	Avsetninger på garantier
Personkunder	25.065	652	3.668	717	-	-
Primærnæring	-	1.697	-	-1.000	-	-
Transport	540	-	350	-720	-	-
Handel	1.815	6.940	4.490	250	-	-
Eiendomsdrift	7.879	-	8.975	3.300	-	-
Industri	507	-	-	-8	-	-
Bygg og anlegg	544	-	-	-130	-	-
Øvrige næringer	660	-	-	-	-	-
Terra BoligKreditt	-	-	-	-	-	-
Pengemarkedsfond	-	-	-	-	-	-
Øvrige finansinstitusjoner	-	-	-	-140	-	-
Sum	37.010	9.289	17.483	2.269	-	-
Halden	22.756	6.940	14.106	2.269	-	-
Fredrikstad	7.280	-	720	-	-	-
Øvrige kommuner i Østfold	342	2.349	1.747	-	-	-
Øvrige deler av Norge	6.632	-	910	-	-	-
Utlånd	-	-	-	-	-	-

1 Kun individuelle nedskrivninger

2 Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning.

4.6 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier

Endringer i nedskrivninger på individuell utlån og avsetninger på garantier siste år (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Individuelle nedskrivninger 01.01.2011	15.214	-	15.214
-Konstaterte tap i perioden hvor det tidligere er foretatt nedskrivning	-3.047	-	-3.047
+Økte individuelle nedskrivninger i perioden	4.116	-	4.116
+Nye individuelle nedskrivninger i perioden	1.641	-	1.641
-Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	-441	-	-441
Individuelle nedskrivninger pr. 31.12.2011	17.483	-	17.483

Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år (beløp i tusen kroner)

Inngående balanse	7.122
+/- Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	-59
Utgående balanse	7.063

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Årets endring i individuelle nedskrivninger	2.269	-	2.269
Årets endring i gruppenedskrivninger	-59	-	-59
+Konstatert tap på engasjement med tidligere individuell nedskrivning	3.047	-	3.047
+Konstaterte tap på engasjementer uten tidligere individuell nedskrivning	593	-	593
-Inngått på tidligere konstaterte tap	-585	-	-585
Periodens tapskostnad	5.265	-	5.265

4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Etter standardmetoden vil kapitalkravet kunne avhenge av motpartens offisielle rating. Offisiell rating vil i liten grad være aktuelt for bankens lånekunder, men kan være aktuelt for utstedere av verdipapirer banken plasserer i. I så fall er det rating fra Standard & Poor's, Moody's og/eller Fitch som er aktuelle. Berg Sparebank har per rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrasket den ansvarlige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjements beløp før sikkerheter	Engasjements beløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Andel sikret med pant ¹	Andel sikret med garantier ¹
Stater og sentralbanker	99.142	99.142	-	0 %	0 %
Lokale og regionale myndigheter	-	-	-	0 %	0 %
Offentlig eide foretak	-	-	-	0 %	0 %
Multilaterale utviklingsbanker	-	-	-	0 %	0 %
Internasjonale organisasjoner	-	-	-	0 %	0 %
Institusjoner	70.259	70.259	29.503	0 %	0 %
Foretak	225.992	223.728	-	0 %	0 %
Massemarkedsengasjementer	4.430	4.430	-	0 %	0 %
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	1.667.522	1.667.522	-	89,8 %	0 %
Forfalte engasjementer	25.484	25.484	-	0 %	0 %
Høyrisiko-engasjementer	-	-	-	0 %	0 %
Obligasjoner med fortrinnsrett	67.834	67.834	-	0 %	0 %
Andeler i verdipapirfond	186.646	73.934	-	0 %	0 %
Øvrige engasjementer	185.235	185.235	-	0 %	0 %
Sum	2.532.544	2.417.568	29.503		

¹ Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav.

Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Berg Sparebank benytter ikke kredittderivater.

Det tas ikke hensyn til motregningsadgang ved beregning av kapitalkrav. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Sikkerhetsobjekter som er ukjente for oss skal dokumentere sin verdi gjennom offentlig takst. På eiendommer i vårt primærmarked benyttes, i tillegg til takst, bankens markedskunnskap ved fastsettelse av verdi.

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Banken har ingen derivater hvor det beregnes kapitalkrav for motpartsrisiko.

5 Egenkapitalposisjoner

Bankens beholdning av aksjer og andeler er klassifisert som omløpsportefølje (gevinstformål) og anleggsaksjer (strategisk formål).

Kortsiktig plassering i aksjer verdsettes til markedsverdi. Porteføljen er spredd for å oppnå ønsket risikospredning.

Anleggsaksjene, poster som er beregnet til varig eie eller bruk, er vurdert til anskaffelseskost. Aksjene blir likevel nedskrevet hvis virkelig verdi er vesentlig lavere enn bokført verdi, og verdifallet ikke anses som forbigående.

Matrisen under viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år og hvor mye av dette som er medregnet i hhv kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner

Beløp i tusen kroner	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert gevinst/ -tap i perioden	Urealisert gevinst/ -tap	Herav medregnet i kjernekapital ¹	Herav medregnet i tilleggskapital ¹
Aksjer og andeler - gevinstformål						
- børsnoterte aksjer	74.507	74.507	912	-1.818	-	-
- andre aksjer og andeler						
Aksjer og andeler - strategisk formål						
- børsnoterte aksjer						
- andre aksjer og andeler	52.442	52.442	-	-7.932	-	-

1 "Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6 Renterisiko

Renterisiko er risiko for tap på grunn av endringer i det generelle rentenivået. Risikoen oppstår som følge av de enkelte eiendels- og gjeldspostene har ulik gjenstående rentebindingstid.

Berg Sparebank har identifisert følgende kilder til renterisiko:

- Utlån til kunder/andre banker
- Rentebærende plasseringer i verdipapir
- Innskudd fra kunder
- Rentebærende verdipapirgjeld
- Annen rentebærende gjeld

Renterisiko på utlån til kunder oppstår i tilknytning til både flytende lån og fastrentelån. I henhold til finansavtaleloven (gjeldende for privatpersoner) har banken en varslingsfrist på 6 uker før en eventuell renteøkning på utlån kan iverksettes.

Renterisiko knyttet til kundeinnskudd oppstår også i tilknytning til både flytende og fastforrentede avtaler. Når det gjelder kundeinnskudd er varslingsfristen i finansavtaleloven på 2 måneder når endringen går til kundens ugunst. Renterisikoen på innskudd med flytende rentevilkår er dermed noe høyere enn den tilsvarende risikoen på utlån. I praksis endrer vi renten for våre kunders lån og innskudd på samme tidspunkt. Så lenge utlånsporteføljen er størst, vil vi tjene på en renteøkning og tape på en rentenedgang.

Bankens plasseringer i rentebærende verdipapirer består hovedsakelig av papirer med flytende rente som reguleres kvartalsvis. Fra vår meglerforbindelse mottar vi månedlige kurs- og renterisikooversikter.

All rentebærende verdipapirgjeld er lagt ut med flytende rente knyttet til 3 måneders NIBOR og kvartalsvise rentejusteringer. Unntatt er F-lånet gitt av Norges Bank som er knyttet til 6 måneders NIBOR. Rentesikring av innlån vurderes fortløpende.

Banken har ingen renterisiko i utenlandsk valuta.

Styret har vedtatt retningslinjer og rammer for eksponering i obligasjons- og verdipapirmarkedet, og dagens portefølje er innenfor de rammer som styret har satt i følgende policyer:

- Risikopolicy
- Markedspolicy
- Likviditetspolicy
- Retningslinjer for likviditetsplasseringer.

Modellen viser betydningen av en økning eller reduksjon i rentenivået med 1 % -poeng.

Renterisiko

	Renterisiko i tusen kroner ¹
Eiendeler	
Utlån til kunder med flytende rente	-1.833.350
Utlån til kunder med rentebinding	-
Rentebærende verdipapirer inkl. rentefond	-176.830
Øvrige rentebærende eiendeler	-120.597
Beregnet renterisiko	-21.308
Gjeld	
Innskudd med rentebinding	-
Andre innskudd	1.464.705
Verdipapirgjeld	174.687
Øvrig rentebærende gjeld	320.000
Beregnet renterisiko	19.594
Utenom balansen	
Renterisiko i derivater	-
Sum renterisiko	-1.714

¹ Renterisiko er beregnet som et anslag på verdiendring ved ett prosentpoengs økning i renten. Negativt fortegn indikerer at banken tjener på en renteoppgang.

7 Styring og kontroll av risiko

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være fremoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens nåværende og fremtidig risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) også må vurdere kapitalbehovet i lys av planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer m.v.

Fremtidige tap kan deles inn i forventede tap og uventede tap. Forventede tap kan betraktes som en driftskostnad og forutsettes dekket over den løpende driften. Den løpende driften kan også betraktes som et førstelinje-forsvar mot uventede tap. I kapitalbehovsvurderingen legges det imidlertid til grunn at uventede tap ikke dekkes over driften, med skal dekkes av kapital. Kapitalbehovsvurderingen innebærer følgelig at banken beregner hvor mye kapital som trengs for å dekke opp for fremtidige uventede tap.

Disse beregningene gjøres på ulike måter for ulike risikoer, og er basert på ulike forutsetninger. Det er en implisitt forutsetning om at det ikke beregnes kapital som dekker alle tenkelige tapsutfall. Det er imidlertid benyttet konservative forutsetninger i beregningene.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifikasjonseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Banken har imidlertid valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i sin virksomhet for å nå sine mål. Risikotoleransen kommer til uttrykk i rammeverket for virksomheten, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner. For noen av risikoene er det vanlig å fastsette kvantitative begrensninger på risiko, for eksempel kvantitative rammer for markedsrisiko, rammer for store engasjement, rammer for eksponering mot enkeltbransjer osv. For andre risikotyper er det mer naturlig å benytte kvalitative begrensninger. Slike begrensninger angir hvor langt man er villig til å strekke seg på enkeltrisikoer, og representerer derfor en beskrivelse av risikotoleransen for disse enkeltrisikoene. Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Banken har videre, basert på en overordnet risikotoleranse, etablert et minstekrav til buffer utover beregnet kapitalbehov. Dette nivået er benevnt bankens minimumskrav til kapitaldekning.

I fastsettingen av bankens minimumsmål til kapitaldekning inngår bankens internt beregnede kapitalbehov, men banken gjør i tillegg en vurdering av forventninger og krav fra bankens omgivelser. Bankens overordnede risikotoleranse innebærer at minimumsmålet til kapitaldekning alltid vil være høyere enn bankens internt beregnede kapitalbehov.

Bankens minimumsmål til kapitaldekning og overordnede retningslinjer for kapitalbehovsvurderingen er vedtatt av bankens styre. Nåværende minimumsmål for bankens kapitaldekning er 14 %. Administrasjonen gjennomfører de relevante vurderinger og beregninger og fremlegger dette for styret. En slik gjennomgang gjøres minst én gang per år. Styret er aktivt med i prosessen, og vi benytter ekstern revisor i kvalitetssikringen av arbeidet.

Bankens interne kapitalbehovsvurdering innebærer en analyse og bergning av kapitalbehov for følgende risikoer:

- Kredittrisiko
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Eiendomspriserisiko
- Likviditetsrisiko
- Forretningsrisiko
- Omdømmerisiko
- Strategisk risiko

Beregning av kapitalbehov for enkeltrisikoer gjøres ved hjelp av ulike metoder, herunder bruk av stresstester i form av følsomhetsanalyser. I slike følsomhetsanalyser fokuseres det på betydningen av endringer i én enkelt variabel. I tillegg til dette gjennomfører banken stresstesting i form av scenarioanalyse som er ment å vise betydningen for banken samlet sett av samtidige endringer i flere relevante faktorer. Banken gjennomfører også egne stresstester av likviditetsrisiko.

7.2 Styling og kontroll av enkeltrisikoer

I det følgende gis en gjennomgang av bankens håndtering av de enkelte risikoene.

Berg Sparebank er en forholdsvis liten kredittinstitusjon. Det er derfor et overordnet mål for styret at bankens kredittpolicy innebærer forsvarlig risiko. Banken har utarbeidet et eget regelverk som bidrar til begrensninger og styring av den finansielle risiko. Finansiell risiko deles inn i kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko. Markedsrisiko består igjen

av renterisiko, valutarisiko og aksjekursrisiko. Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike typer risiko, og hvordan banken har håndtert disse.

Risikostyringsfunksjonen er organisert som en integrert del av bankens internkontroll-opplegg.

7.2.1 Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Denne typen risiko knytter seg hovedsakelig til større privat- og næringslivsengasjement, men også til bankens plasseringer i verdipapirer.

Vårt regelverk, både i kreditthåndboken og i reglene for virksomheten på verdipapirmarkedet, gir klare begrensninger i volum og krav til sikkerhet.

Bankens aktivitet på kredittområdet styres av en kredittpolicy, vedtatt av styret, som er bankens overordnede retningslinjer innenfor kredittområdet. Kredittpolicyen gir bl.a. rammer for eksponering i Person- og Bedriftsmarkedet og geografisk markedsområde. Lån, kreditter og garantier til næringsformål skal ikke utgjøre mer enn 30 % av samlede lån, kreditter og garantier. Styret har delegert en utlånsfullmakt til banksjef, som igjen har delegert dette videre ned i organisasjonen basert på kompetanse og risiko innenfor ulike segmenter og produkter.

Kredittpolicyen gir rammer for en forsvarlig utlånsvirksomhet hvor det ved kredittvurderingen stilles krav til at låntakers økonomi tåler renteøkning på inntil 5 % - poeng. Som en hovedregel skal det stilles krav om minst 20 % egenkapital. Dersom dette kravet avvikes, skal det i utgangspunktet søkes kompensert av ekstra sikkerheter.

Store engasjement kan i seg selv utgjøre en risiko – særlig om de utgjør en betydelig del av bankens samlede portefølje og/eller er konsentrert om enkelte bransjer. Over tid bør Berg Sparebank ikke ha mer enn 6 store næringslivsengasjement. Samlet sett bør de ikke utgjøre mer enn 75 % av bankens ansvarlige kapital.

Både person- og bedriftskundene blir risikoklassifiserte. Risikoklassifiseringssystemet gjør banken bedre i stand til å beregne og styre risiko innenfor utlånsområdet. Både person- og næringskunder blir delt inn i følgende tre risikoklasser: Lav risiko, middels risiko og høy risiko.

Kreditsjef utarbeider månedlig "early warning list" for næringslivsengasjementer. Vesentlige engasjement som fremkommer på listen får intensiverte oppfølgingsaktiviteter.

Banken beredskapsplaner skal tre i kraft når følgende kritesituasjoner oppstår:

- Meget negativ omtale av banken med tanke på tap (bankens kredittverdighet svekkes)
- Tap på utlån overstiger 0,9 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital
- Kapitaldekning kommer under 14 %
- Klassifiserte D og E kunder utgjør mer enn 5 % av brutto utlån.

7.2.2 Markedsrisiko

Markedsrisiko kan beskrives som risiko for tap i markedsverdier knyttet til finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser. Aksjekursrisiko

Aksjekursrisikoen omhandler risiko i forhold til aksjer, aksjefond og pengemarkedsfond. Disse deles gjerne inn i handelsportefølje, øvrige omløpsmidler og anleggsmidler, men Berg Sparebank har kun papirer i de to sistnevnte porteføljene. Omløpsporteføljen består hovedsakelig av pengemarkedsfond hvor banken har plassert deler av sin overskuddslikviditet.

Anleggsbeholdningen består hovedsakelig av aksjer i strategiske selskaper. Verdipapirporteføljen rapporteres til styret hvert kvartal.

Styret har gjennom egen markedspolicy og instruks vedtatt grenser for eksponering pr. selskap, samlet eksponering og hvilke typer selskap det kan eksponeres i.

7.2.2.1 Valutarisiko

Banken har gjennom året ikke hatt posisjoner i valuta utover kjøp og salg av reisevaluta til våre kunder.

Valutarisikoen vurderes som minimal.

7.2.3 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser. Risikoen kan reduseres i større eller mindre grad gjennom en god kombinasjon av kunnskap, ferdigheter og holdninger hos bankens ansatte.

Operasjonell risiko blir en form for "restrisiko" som ikke dekkes av de øvrige risikoområdene. Risikoen styres ved at det foretas løpende kontroller med utgangspunkt i bankens etablerte internkontroll-rutiner. Administrasjonen avgir halvårlig rapport til styret med vurdering av risikoforhold så vel som kvaliteten av den interne kontrollen. Videre foretar ekstern revisor årlig en vurdering av bankens kontrolltiltak med tilhørende rapport til styret.

Kompleksiteten i bankens tjenesteaspekter har hatt en klart økende tendens de siste årene. Bransjen har selv tatt et økt kompetansekrav alvorlig ved å etablere egne autorisasjonsordninger for finansielle rådgivere. Berg Sparebank har tilsluttet seg ordningen. Vi har fem autoriserte finansielle rådgivere ved utgangen av 2011. I løpet av 2011 er fjorten medarbeidere blitt autorisert på skadeforsikring.

7.2.4 Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisikodefineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon om:

- Enkeltkunder
- Enkelte bransjer
- Geografiske områder

Berg Sparebank har i sin kredittpolicy nedfelt at man over tid ikke skal ha mer enn 6 såkalte store næringslivsengasjement. Pr. 31.12.2011 hadde banken ett stort kundeengasjement. I tillegg har banken ett stort engasjement i form av verdipapirer i Terra.

Ekstra konjunkturutsatte bransjer har vi definert til å omfatte restaurant, bygg, eiendom, IKT og entreprenørbransjen.

Vi har vurdert om vi har en hjørnesteinsbedrift i vårt marked. Banken har kommet frem til at så ikke er tilfelle.

Banken har utlån i primærområdet (Halden og Fredrikstad kommuner) på 84 %. Øvrige utlån er spredd på resten av landet. Vi mener det gir en god risikospredning.

7.2.5 Eiendomsprisrisiko

Denne risikotypen defineres som risiko for uventet verdifall på institusjonens eiendommer eller porteføljer av eiendomsinvesteringer, eller uventede tap på lån til datterselskaper som er eiendomsselskaper (ofte er eiendomsmassen skilt ut i egne datterselskaper).

Eiendomspris risiko knyttet til utlån til eiendomssektoren eller eiendeler som sikkerhet dekkes under kreditt risiko og konsentrasjonsrisiko.

Vårt datterselskap – Storgaten 10 – er eier av bankbygget. Siden bokført verdi av bygget er omkring 40 % av verditakst ansees denne risiko som svært lav.

7.2.6 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at en bank ikke klarer å oppfylle sine løpende forpliktelser og/eller ikke finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Likviditetsrisikoen vil avhenge av bankens balansestruktur, likviditeten i markedet og bankens kredittverdighet.

Likviditeten følges opp daglig, og bankens likviditetsrisiko styres gjennom bankens vedtatte likviditetspolicy.

Bankens utlånsportefølje har stort sett lang restløpetid, mens det meste av innskuddene enten ikke har, eller har kort oppsigelsestid. Dette innebærer i seg selv en likviditetsrisiko. Berg Sparebank er solid med en egenkapitalandel på 10,43 %, og en kjernekapitaldekning på 18,86 %. Bankdriften er lønnsom og går med betryggende overskudd. Innskuddene er fordelt på mange innskytere. Det anses derfor som lite sannsynlig at store mengder kundeinnskudd skal forsvinne raskt ut, og kundeinnskudd betraktes derfor som langsiktig finansiering. Enkeltinnskudd over NOK 20 mill. skal etableres med minimum 1 måneds oppsigelse.

Berg Sparebank har en innskuddsdekning på 79,89 % og er således avhengig av å hente likviditet i både det korte og det lange pengemarkedet. I vår policy er det krav til en innskuddsdekning over 65 %.

Bankens funding skal ha en optimal spredning på forfall for å redusere refinansieringsrisikoen. I henhold til policyen skal bankens kortsiktige funding utgjøre maksimalt 10 % av bankens forvaltningskapital fratrasket 10 % av innskuddsporteføljen.

Terra Boligkreditt har vært benyttet som avlastning for 1. prioritets boliglån. For kommende år vil Terra Boligkreditt være den foretrukne fundingkilde. Med dette grepet vil behovet for innlån fra markedet reduseres.

Den eksterne fundingen er dekket ved en kombinasjon av langsiktige og kortsiktige lån i finansinstitusjoner, obligasjonslån, og F-lån på til sammen NOK 495 mill. Kortsiktig ekstern funding utgjør NOK 225 mill. Dette forfaller henholdsvis i februar med NOK 95 mill, i oktober med NOK 55 mill og i desember med NOK 75 mill. Løpetiden på lånene er tilpasset bankens forfallsstruktur, og samtlige lån er knyttet opp mot NIBOR. Basert på våre prognoser vil vi ha likviditet til å innfri lånene ved forfall uten opptak av nye lån.

Banken har kontanter innestående på konti i Norges Bank og DNB på NOK 116,2 mill. I tillegg til dette har vi en likviditetsreserve plassert i ulike obligasjoner og rentefond for til sammen ca. NOK 176,8 mill. Av dette er NOK 92,1 mill. deponert som sikkerhet for F-lån i Norges Bank. Banken har også en ubenyttet kontokreditt i DNB på NOK 100 mill.

Styret vurderer bankens likviditetsrisiko som liten til middels.

7.2.7 Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntekstsvingninger ut fra andre forhold enn kreditt risiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd.

7.2.8 Omdømmerisiko

Omdømmerisiko defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, eiere og myndigheter.

7.2.9 Strategisk risiko

Risiko for at banken ikke skal "overleve". Dette er den fundamentale risiko for styret og ledergruppen og innebærer risiko for at verdiene av gjeld og eiendeler endres på grunn av faktorer i markedet. Dette fordrer en kontinuerlig vurdering av konkurransesituasjonen, bankens produkter og endringer i bankens rammevilkår. Strategisk risiko er risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp.

Berg Sparebank er en del av Terra-alliansen og har en eierandel på 1,81 % i Terra-Gruppen AS. Banken har en klar intensjon om å opprettholde vår relative eierandel, og har ingen planer om å vurdere andre valg av alliansetilknytning.

7.3 Bankens godtgjørelsesordning

Styret har gitt retningslinjer for godtgjørelse som omfatter alle former for godtgjørelse til bankens ansatte. Retningslinjene skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med virksomhetens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter.

Banken har en generell ordning for variabel godtgjørelse som defineres inn under pkt 5: Unntak i Finanstilsynets rundskriv av 21.2.2011 "Godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond".

Ordningen omfatter hele banken og gir ikke incentiveeffekt når det gjelder overtakelse av risiko.

Halden, 13. desember 2012